

Walnoten in de uitloop

Bomen voor Buitenkippen is op excursie geweest naar enkele beplantingen waar al veel ervaring is opgedaan met walnotenbomen.

Tijdens een excursie in het kader van het project 'Bomen voor Buitenkippen' (zie www.bomenvoorbuitenkippen.nl) zijn onlangs in de buurt van Winterswijk (Gld) enkele beplantingen met walnotenbomen bezocht. Het betrof verschillende proefbeplantingen, vijftien jaar geleden aangelegd. De walnotenbomen, merendeels van de cultivar 'Broadview', waren destijds 2,50 meter hoog. Ze verschilden in het type boom (zaailing of geënt op een onderstam), de plantafstanden (10 bij 10 of 20 bij 20 meter) en het beheer van het gras eronder (maaïen en inkuilen of begrazing met schapen, koeien of paarden). Doelstelling was een multifunctioneler grondgebruik en een meer gevarieerd en ecologisch verantwoord landschap dat meer recreatie-inkomsten levert. Voor de deelnemende grondeigenaren speelde mee dat noten, en op langere termijn het notenhout, geoogst kunnen worden. Tijdens de excursie is gekeken naar hoe de bomen en het gras eronder het doen.

Kennis en ervaring van 15 jaar

De zaailingen groeiden, zoals verwacht, sneller uit tot een robuuste boom dan de geënte bomen. Hoewel de naam 'zaailing' misschien anders doet vermoeden, is dat een vijfjarige boom van 2,5 meter hoog die te koop zijn bij een kwekerij.

Een plantafstand van 10 bij 10 meter levert veel sneller al een aardige kronenbedekking op dan planten bij 20 bij 20.

De grasproductie onder de bomen blijkt de eerste zes jaren nauwelijks minder dan zonder bomen. De verwachting is dat er na een nog langere periode verhoudingsgewijs meer schaduwgrassen zoals witbol komen, die een lagere voedingswaarde hebben dan de raaigrassen. Bij begrazing moet de bescherming van de bomen worden aangepast aan de diersoort: bij schapen en koeien schapengas kort om de stam, bij paarden draad

Walnotenbomen in de buurt van het Oost-Gelderse Winterswijk die vijftien jaar geleden als vijfjarige zaailingen zijn geplant op een plantafstand van 10 bij 10 meter

op 4 bij 4 meter rondom de boom met stroom erop (beslist nodig!).

De notenopbrengst komt later op gang dan verwacht: niet vijf jaar na planten, maar pas na een jaar of acht. De hoeveelheid noten blijkt flink van jaar tot jaar te variëren, afhankelijk van de temperatuur in het voorjaar.

Volgens kwekerswebsites op internet is de opbrengst te verhogen door een andere walnotensoort erbij aan te planten, bijvoorbeeld 'Buccaneer'. Omdat elke cultivar zijn eigen bloeiperiode heeft en de verschillende cultivars elkaar kunnen bestuiven, zijn er in een plantage met meerdere cultivars gedurende een langere periode stuifmeel en bloemen aanwezig, hetgeen de plantage minder kwetsbaar maakt voor vorstschade.

De bomen in de plantages waar het gras begraasd werd of met een kleine maaier werd gemaaid, deden het veel beter dan die waar met een tractor werd gemaaid. Waarschijnlijk doordat een tractor de bodem verdicht, waardoor de wortels minder goed water en voedingsstoffen kunnen opnemen.

Het valt te overwegen de bomen niet in rijen over het hele oppervlak te planten, maar in groepjes waarin de bomen op zo'n 7 meter afstand van elkaar staan. Met die plantafstand kan elke boom een kroon van 3,5 meter doorsnede ontwikkelen en ontstaat sneller een sluitend kronendak (en beschaduwde oppervlak) dan met grotere afstanden.

Werkzaamheden

Notenbomen aanplanten kan van begin november tot half maart, behalve wanneer het vriest. Het meest ideaal is maart.

Hoewel de walnoot op zure grond kan groeien, maar meer houdt van kalkrijke grond, is op de meeste landbouwgrond bemesting en bekalking niet nodig.

Snoeien dient in juni te gebeuren. Dan bloedt de boom niet en kan de wond hetzelfde jaar dichtgroeien. Wordt niet gesnoeid, dan ontstaan laaghangende takken, waardoor je lastig onder de bomen komt.

Als je het gras onder de bomen kort houdt, bijvoorbeeld door vlak voor de oogst nog een keer te maaien, dan kun je met een notenraper (*bag-a-nut*) erover heen rollen en zonder te bukken grotere hoeveelheden noten rapen.

MONIQUE BESTMAN

Praktijkervaring: walnoten in Limburgse kippenuitloop

Wim Strous, pluimvee-houder in Sint Odiliënberg (L), heeft dertig walnotenbomen staan. Ze zijn vlak na de oorlog aangeplant door zijn vader. Bewust verschillende soorten, vanwege de bestuiving. Ze staan in de uitloop op zo'n 10 meter van de stal, dus de kippen houden de grond eronder kaal. Dat is makkelijk met rapen. De vie-

zigheid die in de uitloop aan de noten komt valt reuze mee; hooguit wat modder als de grond nat is. De enkele keer dat dit voorkwam, heeft Strous ze schoongespoten in een veilingkist.

Voor het rapen heeft hij geen apparatuur, maar zijn (overwegend Turkse) klanten doen dat in ruil voor een aantrekkelijke prijs (een euro per kilo),

graag zelf. Ze nemen de noten bovendien meteen mee, zodat Strous deze ook niet hoeft te drogen en op te slaan. Afhankelijk van hoe het voorjaar verloopt, kan hij per jaar ongeveer duizend kilo noten verkopen.

Hoewel de bolsters giftig zijn, heeft pluimveehouder Strous nooit problemen gehad met kippen die ervan aten.

Verse noten zijn nat en moeten gedroogd worden om ze eetbaar en houdbaar te maken. Drogen kan aan de lucht (in gaasbakken in een goed geventileerde, droge ruimte) of met verwarmde lucht. Je kunt de noten ook 'nat' verkopen. Of ze laten rapen door degenen die ze willen kopen. Walnoten zijn met name in de Turkse keuken gewild.

Schoonmaken van vuile walnoten gaat vrij simpel met een hogedrukspuit in een veilingkrat of een mand van ijzerdraad. In het droogproces gaan eventuele ziektekiemen dood.

Wat levert het op?

Op kleine schaal leveren walnoten niet veel op. En dan weegt de opbrengst van de noten ook niet op tegen de hoeveelheid tijd die je erin steekt. Voor een winstgevende aanpak zijn meerdere hectares nodig waarbij er gemechaniseerd geoogst kan worden.

De bomen staan mooi en lang en als ze 50 tot 60 jaar oud zijn brengt het exclusieve walnotenhout wel aardig wat op: stammen wel €500 per kubieke meter.

BOKI LUSKE

Kippen bij een kort na de Tweede Wereldoorlog aangeplante walnotenboom in de uitloop van Wim Strous in het Limburgse Sint Odiliënberg

Monique Bestman Louis Bolk Instituut
Anne Oosterbaan Alterra Wageningen UR